Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

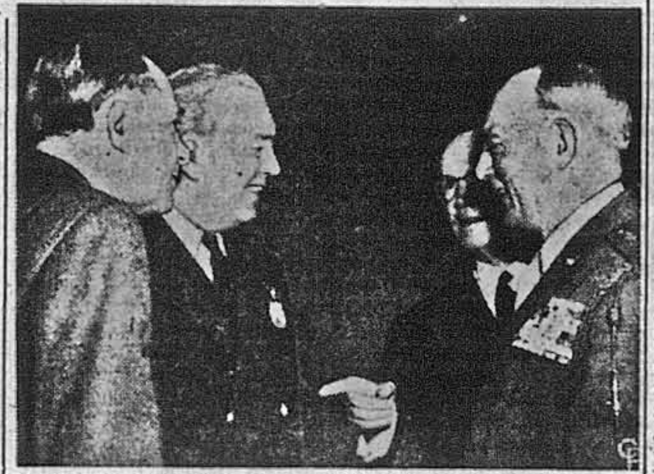
Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 65. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 6-го КВІТНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ—FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, APRI 6, 1955. No. 65. VOL. LXII.

ВИЛСОН І РАДФОРД ОБСТОЮЮТЬ ЗМЕНШЕННЯ ЧИСЛА НАЗЕМНИХ ВІЙСЬК ЗДА

ТАКТИЧНА АТОМОВА ЗБРОЯ ЗАСТУПАЄ ОБОРОННУ ЛЮДСЬКУ СИЛУ

Вашинґтон. — Секретар оборони Чарлз Е. Вилсон заявив на Сенатській Підкомісії Видатків, що він і надалі рішуче підтримує урядовий плян зредукувати американські наземні сили до 150,000 вояків до 30 червня 1956 р. Його підтримав голова Об'єднаних Штабів адмірал Артур В. Радфорд, який особисто зізнавав перед Сенатською Підкомісією Видатків, а Вилсонову заяву відчитав заступник секретаря оборони Роберт Б. Андерсон, бо сам секретар був хворий. Вилсон заявив, що американські збройні сили, хоч і зменшені щодо числа наземних військ, представляють таку могутню оборонну силу, яка з успіхом може протиставитися ворожому нападові, і зможе, на випадок потреби, перейти до офензиви. Вилсон і Радфорд зізнавали в обороні бюджету департаменту оборони, який на 1955-1956 рік призначений в висоті 34 більйонів долярів. Ця сума видатків на оборону така, щоб при її допомозі можна було розбудувати оборонні сили ЗДА, і одночасно щоб економіка країни могла й надалі розвиватися. Адмірал Радфорд заявив, що хоч оборонний плян ЗДА є пливкий, то одначе видатки на оборону дійшли до того рівня, що не можна думати про їхню дальшу знижку. Деякі демократи критикують уряд за те, що він задумує зменшувати число наземних військ ЗДА в такій напруженій ситуації, яка тепер існує. Шеф штабу армії генерала Метью Б. Ріджвей також виступає проти зменшування числа наземних збройних сил. Генерал Ріджвей прислуховувався зізнанням адмірала Радфорда, сам він має зізнавати пізніше. Адмірал Радфорд заявив, що поки існує комуністична загроза, ця країна мусить втримувати свої збройні сили на відповідній висоті. Зменшення числа наземних сил зовсім не зменшить оборонної сили ЗДА, бо цю оборонну силу скріплюють нові роди зброї, якою користуються ЗДА та їх союзники. Вилсон заявив, що наглий напад ворожого летунства на ЗДА, міг би загрозити існуванню цієї країни. Тому, на думку Вилсона, ЗДА мусять так розбудувати свою оборону, щоб ворог не мав відваги нападати на цю країну, а коли б таки заатакував летунством територію ЗДА, то тоді ми мусимо мати таку оборону, щоб унешкідливити ворожий напад. ЗДА мусять бути здібні дати таку відплату ворогові, щоб він не мав відваги на другий напад на цю країну.

АМЕРИКА МАЄ ТАКУ „МОГУТНЮ УДАРНУ СИЛУ", що готова не тільки відбити кожну ворожу атаку, але й у відплатній акції знищити впродовж найкоротшого часу кожного аґресора — ствердили найвищі військові фахівці у своїх свідченнях перед сенатською бюджетовою комісією, підтримуючи урядову пропозицію в справі зменшення особового складу американських збройних сил на 300,000 вояків. На фото (від ліва): секретар авіяції Геролд Талбот, голова об'єднаних шефів штабу адмірал Артур Радфорд, шеф військово-морських операцій адм. Роберт Карні та командант корпусу морської піхоти ген. Л. С. Шеферд під час розмови перед свідчення в Конґресі.

МОЛОТОВ ЖАДАЄ ПОВЕРНУТИ СОВЄТСЬКОГО ВТІКАЧА

Москва. — Молотов зажадав окремою дипломатичною нотою, що її передав американському амбасадорові Боленові, щоб американська влада в Західньому Берліні повернула 17-річного Валерія Лисікова, втікача з совєтської зони Німеччини, його батькам. Молотов твердить, що молодий Лисіков, схвильований поганою шкільною нотою, вийшов на місто і випадково опинився в американській зоні, де американці „затримали" його. Молотов не оскаржує американців у схопленні Лисікова, тільки в натисканні на нього, щоб він залишився та у використовуванні тієї історії для політичних цілей. Совєтський міністер заявляє, що батьки Лисікова є „оправдано огірчені, озлоблені й ображені". Молотов твердить теж, що коли 26 березня запитано молодого Лисікова, чи він хоче залишитись по американському боці, чи вертатися до батьків, то він мовчав: Молотов інтерпретує це бажанням молодого втікача вернутися, але й його заляканням та острахом перед карою. Знову ж американська сторона стоїть на становищі, що Лисіков, який має 17 років, може вже сам рішати про свою долю, при чому американці покликуються на совєтський карний закон, який признає відповідальними за свої вчинки юнаків від 14 року життя. Американці — заявляють з півофіційного джерела — не силують Лисікова залишатись і він зможе в кожній хвилині вернутися до своїх батьків, якщо висловить таке бажання. — Це перший випадок, щоб про 17-річного втікача вимінювано дипломатичні ноти — коментує американська преса.

КОМУНО-КИТАЙСЬКИЙ ДОСТОЙНИК ПОКІНЧИВ САМОГУБСТВОМ

БОРОТЬБА ЗА ВЛАДУ В КОМУНІСТИЧНОМУ КИТАЇ ПОЗНАЧИЛАСЬ „ЧИСТКОЮ", ЯКА ДОВЕЛА ДО САМОГУБСТВА КОЛИШНЬОГО ГУБЕРНАТОРА МАНДЖУРІЇ

Гонґ Конґ. — Колишній шеф комуністичної адміністрації в Манджурії, Као Канґ, „вичищений" з комуністичної партії Китаю за „змову" проти уряду й „намагання стати диктатором", покінчив самогубством. Водночас повідомлено про викинення з партії за такий сам злочин кількох інших чільних китайських комуністів, між ними Яо Шушіґа, який в 1952 році був одним із шести комуно-китайських делеґатів до Москви на 19-ий конґрес комуністичної партії СССР. У Центральному Комітеті комуністичної партії Китаю, вибраному тому 10 років, перший із них займав 9-те місце на листі, — другий 11-те. Обидва вони належали до найчільніших китайських комуністів з найвищими державними становищами. Као Канґ був м. ін. головою державної комісії плянування. Офіційний комунікат, вдержаний у привичному стилі комуністичної лайки, обох названих комуністичних достойників називає „правими ухилівцями", „зрадниками і слугами капіталізму." Він називає одночасно сімох інших чільних китайських комуністів, які ніби співпрацювали з отими двома лідерами протидержавної „змови". Комунікат стверджує, що головний виновник, Као Канґ, покінчив самогубством, не кажучи — де і як. Комуно-китайська партійна конференція відбулась у Пейпінґу від 21 до 31 березня ц. р., але щойно тепер оприлюднено її висліди й наведену „чистку". На тій конференції, яку відкрив був Мао Тсе-тунґ, прийнято низку постанов щодо виконання п'ятирічки, яка знаходиться тепер у своєму третьому році, вибрано новий „Центральний Контрольний Комітет" з сіткою таких же контрольних органів на місцях для стеження за „підривними елементами" та вибрано нових членів комуно-китайського Політ-бюра. Ця нова „чистка" в комуно-китайській партії, вперше торкнулась осіб, що займали найвищі партійні місця й державні становища. Зрештою — в комуністичному Китаї „чистки" тривають безупинно і є одною з наявних познак безупинної боротьби за владу між китайськими комуністами з одного боку та дійсного ферменту в китайських низах з другого, — коментують чужинні обсерватори.

Маленков з'являється знову на прийнятті

Москва. — Колишній прем'єр Маленков, що його не бачили від 23. березня під час офіційних парад і до якого не могли добитися закордонні відвідувачі, з'явився знову на прийнятті в готелі „Совєтская" у Москві разом з іншими совєтськими достойниками: Булґаніном, Хрущовом і Молотовом. Маленков прибув у звичайному своєму одязі і розмовляв дружньо з учасниками прийняття. У прийнятті брали участь деякі закордонні дипломати. Американський амбасадор Болен, хоч був запрошений, участи у прийнятті не взяв. Закордонних журналістів на прийняття не допущено.

УКРАЇНЦІ З АРМІЇ „БАНДЕРА" У ВОРКУТІ

Дітройт. — Американець Джан Г. Нобл, що його звільнено недавно з совєтського концентраційного табору і дозволено йому вернутися до ЗДА, опублікував в американській пресі низку статтей, в яких описує свої переживання в Совєтському Союзі. В опублікованій учора статті Нобл подає інформації про ті елементи, з яких рекрутуються в'язні ославленого совєтського концтабору у Воркуті. Найбільше там противників комунізму, але є між в'язнями і люди, які займали високі становища в партійній комуністичній ієрархії. Між ними згадує Нобл і Дмитра Безпала, активного члена комсомолу та студента Київського університету, засланого за „аґітацію". Було в таборі багато німців, естонців, поляків, литовців, греків, але найбільше у Воркуті, як пише Нобл, українців, які боролися за незалежність в рядах армії „Бандера", що боролася і проти нацистів і проти комуністів під час другої світової війни. Крім згаданих Нобл зустрічав у Воркуті італійців, монголів, китайців, чехів, навіть північних корейців. З американців він був тільки один, але чув про американців в інших концентраційних таборах.

Черчил приймав королеву бенкетом

Лондон. — В офіційному помешканні англійського прем'єра сер Винстона Черчила на Давнінґ Стріт у Лондоні відбувся в понеділок 4 квітня бенкет з участю королеви Єлисавети II і її чоловіка, князя Единбурґу. Назагал у бенкеті взяли участь 52 особи, з-поміж членів королівської родини, членів уряду й найвищої аристократії. Приявними були також лідери парляментарної опозиції, колишній прем'єр в уряді Партії Праці Клемент Етлі й колишній його міністер внутрішніх справ Моррісон. Були також два колишні найближчі співробітника Черчила з часу останньої війни, польовий маршал Монтґомері і колишній перший лорд адміраліції Александер. Цей бенкет відбувся з цілим церемоніялом, а всі присутні були в парадних одягах, — королева в горностаях і брилянтовій діядемі, а Черчил з відзнаками кавалі ра „ордену підв'язки". Черчил започаткував бенкет тостом на честь королеви і монархів, а королева відповіла тостом на здоров'я „мого прем'єра". Про відхід Черчила від державних справ не було в тостах ані слова. Проте вважається безсумнівною річчю, що ціле те прийняття було останнім офіційним прийняттям Черчила й його останнім виступом на товариському ґрунті з участю найвищих державних достойників. Передбачується, що вже в середу 6-го квітня урядування перейме теперішній міністер закордонних справ Іден, що його Черчил запропонує королевій на своїй останній авдієнції — як свого наступника на становищі прем'єра. Іден відбув вже наради з цілим рядом консервативних політиків. Часописи заповідають, що новим англійським міністром закордонних справ стане МекМіллян. Тому бенкет, уладжений Черчилем з участю королеви вважається політичною подією, тісно зв'язаною з відходом поверх 80-річного державного мужа з публічного життя.

Смерть і похорони Полковника МекКормика

Шикаґо. — В п'ятницю мин. тижня помер на 74-ому році життя у своїй фармі в передмісті Вітон один з найвидатніших американських журналістів редактор видавець часопису „Шикаґо Трибюн" полковник Роберт Р. МекКормик. Він був одним із найзавзятіших і найпостійніших оборонців свободи преси проти будьяких офіційних чи приватних впливів. Ставився неґативно до Організації Об'єднаних Націй, називаючи прихильників цієї організації комуністами або непоінформованими людьми. Смерть МекКормика знайшла глибоке співчуття в цілій країні і широкий відгомін у світі. З приводу його смерти проголосив окрему заяву з висловами глибокого жалю за Покійним президент Айзенгавер. Похорони полк. МекКормика відбулися з військовими почестями у Вітон, де він жив і помер. Поховано його в уніформі вояка першої світової війни. В похоронних обрядах взяло участь около 350 осіб.

Зріст злочинности малолітніх в Ню Йорку

Ню Йорк, Н. Й. — Суддя Суду для домашніх відносин Джан Воррен Гілл заявив, що число злочинів малолітніх в Ню Йорку в 1954 році зросло на 17 відсотків у порівнянні з 1953 роком, а в січні цього 1955 року цей зріст становить аж 56 відсотків. Цей суддя опрацював 22-річний звіт про злочини малолітніх в цьому місті і ствердив, що в 1953 році суджено 29,081 малолітнього злочинця, а в 1954 році це число зросло до 33,444. Автор цього звіту підкреслює і той невідрадний факт, що зростає число злочинів, які виконують нелітні дівчата. Минулого року в січні в одному суді суджено 69 дівчат, а в цьому самому місяці цього року воно зросло на 135 відсотків і становило 162. Суддя стверджує, що без співпраці заінтересованих чинників: батьків, шкіл, церковних громад та громадських організацій не можна буде зменшити числа малолітніх злочинців.

НОВІ ЗАПИСИ В КОНҐРЕСОВОМУ РЕКОРДІ

Вашинґтон. — Конґресмен Майкел Фіґен з Огайо вніс знову до Конґресового рекорду свою чергову коротку прегарну промову про українські визвольні змагання, долучивши до неї повний текст промови, яку голова УКК проф. Л. Добрянський виголосив на бенкеті Т-ва б. вояків УПА у готелі „Коммодор" в Ню Йорку. (Конґресовий рекорд А 1983, промова з 23 лютого 1955).

Конґресмен Едмунд П. Радван з Ню Йорку вніс 21 березня ц. р. до Конґресового рекорду промову, яку речник Відділу УКК в Боффало Володимир Чопик виголосив на святочній Академії з нагоди 37-их роковин незалежности Литви в Інтернешенел Інституті в Боффало. У цій промові В. Чопик м. і. заатакував фальшиву американську політику у відношенні до СССР, вказавши, як на яскравий актуальний приклад, на рекомендацію секретаря хліборобства Езри Бензона вислати до СССР американське збіжжя. Промовець звернув увагу на те, що харчі для СССР — це значить харчі для совєтської і комуно - китайської армії, в тому часі, коли протисовєтський рух спротиву намагається якраз поменшити число харчів для держави й тим самим зменшити її бойову здібність. (Конґресовий рекорд А 1922 з 21 березня 1955).

Конґресмен Юшер Л. Бардик з Норт Дакоти вніс до Конґресового рекорду листа, що його дістав від голови філії УКК на Північну Дакоту, д-ра А. Жуковського, як також його промову, виголошену на Академії з нагоди 37-х роковин Соборности і Декляраціяю української незалежности, проголошену на тій же Академії. У промові д-ра Жуковського говориться м. і. про висліди роботи Комісії для дослідження комуністичної аґресії, а в декляраціїі, що її проголошено на тій Академії, сказано про те, що „теперішній режим в Україні і його право репрезентувати український нарід можуть і повинні бути піддавані під сумнів. Але не повинно бути сумніву щодо права України бути членом Об'єднаних Націй". (Конґресовий рекорд Н 1580 з 10 березня 1955).

Відмова Вашинґтону прийняти Шіґемітсу вдарила по японському уряді

Токіо. — Відмова державного секретаря Дж. Ф. Доллеса прийняти в цьому тижні у Вашинґтоні японського міністра закордонних справ Шіґемітсу вдарила по японському уряді Гатоями і стала предметом розгри між японськими політичними партіями. Сам Гатояма прийняв відповідь Доллеса буцім-то спокійно, проте опозиція вважає ту відповідь дискредитацією політики Гатоями З'єдиненими Державами. Ліві соціялісти й комуністи атакують Гатояму за те, що він наражується на компромітацію збоку Америки, замість нав'язати тісні взаємини з комуністичними країнами, проамериканська партія лібералів бачить у відповіді Доллеса доказ невдоволення Вашинґтону політикою Гатоями, а праві соціялісти тішаться дискредитацією Шіґемітсу. З Вашинґтону півофіційно заявили, що Доллес не думав ображувати своєю відповіддю японського міністра закордонних справ. В усякому разі ця справа відіб'ється на дебатах, які розпічнуться в японському парляменті 15-го квітня ц. р.

Жертви з Гірошіми прибудуть на лікування до ЗДА

Ню Йорк, Н. Й. — Гурт японських жінок, які внаслідок вибуху американської атомової бомби в Гірошімі в 1945 році мали здеформовані обличчя та інші місця свого тіла, прибудуть до ЗДА, де при допомозі плястичних операцій і лікарських засобів лікарі шпиталю Мавнт Сайней в Ню Йорку старатимуться вилікувати всі їхні здеформування. Видавець „Сетерді Ревю" Норман Казенс під час свого перебування в Японії бачив, що ті жінки не могли публічно появлятися внаслідок своїх здеформувань і почувалися нещасливі. Шпиталь Мавнт Сайней запропонував лікувати ці жертви атомової експльозії впродовж шістьох місяців. До Японії від'їхали видавець Норман Казенс і д-р Вільям Гіцінґ, які мають вибрати тих жінок в числі від 20-25, та вможливити їм приїзд до Ню Йорку. До Японії від'їде і д-р Артур Дж. Барску — спеціяліст в плястичній операції.

Англія готова підтримати середньо-азійський пакт

Лондон. — Англійський уряд готов не тільки підтримати середньо-азійський пакт, приступаючи до нього, але й заґарантувати безпеку теперішніх кордонів, — заявив міністер закордонних справ Іден на закиди соціялістичної опозиції, що Англія веде буцімто односторонню про-арабську політику з нехтуванням безпеки Ізраїлю. Іден заявив, що Англія готова ґарантувати кожну мирну злагоду, яка настане моміж Ізраїлем і його арабськими сусідами, при чому він назвав три справи, в яких Ізраїль і сусідні арабські країни повинні порозумітися: справу арабських втікачів з Палестини, справу державних кордонів і справу користування водами ріки Йордану. Правда, — признав Іден, — покищо дуже трудно довести до такої ізраїльсько-арабської злагоди. Англія рішилася приступити до пакту, що його підписали Туреччина й Ірак. Також Пакістан проголосив приступлення до того пакту. Зате Ливан відмовився покищо приступити туди, але в заяві, що її підписали найвищі представники Туреччини й Ливану з нагоди відвідин президента і прем'єра Ливану в Туреччині, ці обидві держави стверджують, що між Туреччиною і арабськими країнами нема політичних різниць. Тому турки вважають, що й інші арабські країни приступлять внедовзі до пакту Туреччини й Іраку.

В АМЕРИЦІ

● Бувший президент Геррі Труман заявив на зборах Американського Інституту для плянувань, що уряд президента Айзенгавера повинен припинити „шукати зрадників" у минулому і почати працю для плянування майбутнього добробуту цієї країни.

● Велика департаментова крамниця фірми Герна на 14-ій вулиці в Ню Йорку 9 квітня ліквідується, і далі фірма вестиме свої крамниці тільки на нюйоркських передмістях. Це вже друга департаментова фірма ліквідує свою крамницю в Ню Йорку. Недавно зліквідувала свою крамницю фірма Вейнемейкер.

● Половина каледжів і університетів в ЗДА працює з недобором, хоч деякі високі школи дістають великі дотації від окремих осіб або корпорацій. Причина цього в тому, що від 1948 року майже на 50 відсотків зросли кошти утримання, а оплата за навчання за цей час зросла тільки на 21 відсоток.

● У південно - західній Венесуелі знайдено діямант вагою 690 каратів, який мають перевести до столиці Каракасу для випробування в міністерстві копалень. Фахівці заявляють, що вартість цього діяманта становить лише кілька тисяч долярів.

● Федеральне Бюро Інвестиґації повідомляє, що число пограбувань банків у цьому році значно зросло. Минулого року пограбовано було 273 банки, а цього року за цей самий час — 386. Число нападів на банки зростає від 1950 року.

● Інформаційний офіцер фльоти комодор Джан С. Перусі відтепер не буде подавати відомостей про рухи атомового човна „Навтілюс".

● 104-членна Берлінська оркестра відлетіла з Ню Йорку додому. Вона перебувала в ЗДА п'ять тижнів, побувала в 21 місті і дала 26 концертів. Дириґент цієї оркестри Герберт фон Каян заявив, що американський нарід приймав її „тепло й щиро" та над всякі сподівання. Ця оркестра має прибути до ЗДА в 1957 році на довше турнє.

● Адвокат д-ра Семоела Г. Шеперда вносить аклямацію проти засуду свого клієнта, бо має дані, що дружину Шеппердa замордував злочинець на сексуальному тлі. Цей злочинець — заявляє адвокат — міг побачити свою жертву з яблуні, що росте коло дому, а до самого дому міг влізти задніми дверми.

● Бувший кандидат на президента в 1952 році Адлей Е. Стівенсон в найближчих днях має вирішити, чи промовлятиме він до народу в справі положення на Формозі. Стівенсон сказав, що за нього голосували 27 мільйонів американців, і він повинен їм дати вияснення в цій важливій справі. Але ж, з другого боку, Стівенсон не хотів би своїм виступом загострювати відносин з урядом, який дбає про двопартійність в закордонній політиці.

Організують із Крутіїв Комітет „ДП"

Ню Йорк. — Американський Комітет для звільнення від большевизму розіслав до преси таке повідомлення, що його одержав від свого бюра у Мюнхені:

„Телеграфічна аґенція у Східній Німеччині опублікувала листа групи совєтських громадян, очолюваної генерал - майором Михайловим, про сформування „Комітету для повороту Переміщених Осіб („Ді-Пі") до Совєтського Союзу. Східньо - німецький уряд дав дозвіл на заснування цього комітету, що поставив собі такі два завдання: сприяти розвиткові патріотичного руху серед переміщених осіб за поворот до Совєтського Союзу і розкривати злісну наклепницьку антисовєтську пропаґанду, яка намагається переконати Ді-Пі, буцімто на них чекає в Совєтському Союзі кара. Далі „комітет" заявляє, що він хоче розкрити очі своїм землякам, які ще й досі перебувають на заході, і показати їм, що всю наклепницьку антисовєтську пропаґанду організують реакційні американські кола і провідники різних еміґрантських організацій. Хоче цей „комітет" доказати теж, що на заході є рух за поворотом до Совєтського Союзу, до якого належало багато з тих, що підписало листа, але цей рух не може працювати відкрито, бо його визнають шпигунською організацією. Єдине прізвище, що його можна відчитати між всіма підписами під листом, це прізвище Йосифа Крутія" (того, що недавно перейшов до большевиків).

Тринадцять вбитих в „Ущелині смерти"

Мехіко Сиmaking. — Під час двох катастроф на залізничих урядових лініях в Мехіко, що сталися з суботи на неділю, згинуло 13 осіб і 107 було ранених. Одна з катастроф сталася в „Ущелині смерти", де шість вагонів з'їхало з рейок, спричиняючи смерть 13 осіб і поранення 90 інших. Легша катастрофа сталася в стейті Сіналоа, де перевернулося три вагони, спричиняючи поранення 17 осіб. Катастрофи спинили весь рух поїздів на західнім побережжі. Мехіканські часописи дошукуються в причинах обидвох катастроф саботажу підривних елементів. Один з поїздів віз тисячу мехіканських робітників, що працювали на фармах у ЗДА.

● Лондонські газети вже 10 днів не можуть вийти внаслідок страйку 900 осіб допоміжного персоналу й електротехніків. Але Редакції працюють „нормально", підготовляючи матеріял, який потім іде „до коша". Страйкарі належать до двох юній, з яких одна опанована комуністами. Міністерство праці призначило слідчу комісію, яка має з'ясувати.

В СВІТІ

● На міжнародному ярмарку в Мілано в Італії американський павільйон буде споруджений як типова для американських містечок „Мейн Стріт" з „супер-маркет-ом", „драґ-стором" і типовими однородинними домами. Окремо стоятимуть американська мініятюрна фарма й фабрика. Це вперше З'єдинені Держави візьмуть участь в цьому ярмарку, що має 37-річну історію.

● Японські лікарі обурені твердженням американського вченого д-ра Джана Бюера, члена Комісії атомової енерґії, що японський рибалка, який помер внаслідок попечення його радіоактивним попелом після пробного вибуху водневої бомби на острові Бікіні, помер насправді внаслідок жовтяниці. Японський лікар-професор Казуо Мійоші з університету в Токіо твердить, що всі 23 рибалки, які тоді важко захворіли на тихоокеанських водах, могли були вмерти від того попелу.

● Совєтські вояки силою вивезли з австрійської території до Мадярщини чотирьох утікачів, з них трьох поранених вибухом міни на мадярсько-австрійському кордоні. Сталось це в прикордонному містечку Айзенштадт.

● У Західній Німеччині закрито після семи років існування всі американські суди й передано юрисдикцію над американськими громадянами, що перебувають на території Західньої Німеччини, в руки німецьких судів. Залишились тільки три американські судді для вирішування скарг про відшкодування при суді в Нюрнберґу. Американські військовики, члени їх родин і цивільні особи, зайняті при американській армії, підлягають юрисдикції американського військового суду.

● Недалеко Вупперталю з Західній Німеччині відкрито дім для нелеґальних дітей неґерських вояків американської армії. Це — перша установа, покликана для боротьби з расовим переслідуванням дітей мішано - кольорових батьків. Ця установа зареєструвала вже 3,400 дітей, хоч засновниця цього дому, Ірене Дільоо, дружина німецького протестантського пастора, твердить, що насправді дітей мішаних і американських неґрів є втроє більше. В створенні цієї установи допоміг лавреат Нобеля Альберт Швайцер.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES.	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сіти і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six Months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПІОНЕРСЬКИЙ ДУХ

Минулої неділі українська громада в Джерзі Сіти мала цікаву імпрезу: вшановувала одного з місцевих діячів за його безперервну, наполегливу і направду піонерську працю для громади і народу впродовж останніх трьох десятків років. У великій залі Народного Дому застелили столи, а за ними позасідали, як одна велика родина, три ґенерації, що становлять складові частини нашої спільноти.

Були тут насамперед і в більшості вже сивоголові піонери нашого життя в цій країні, перші або одні з перших наших поселенців. Вони приїхали сюди здебільшого в першій або другій, а частинно третій чверті нашого сторіччя, приїхали юнаками, або й дітьми. Їх можна побачити на давніх фотографіях з місцевого життя, як вони з синьо-жовтими прапорами пішки або на конях парадували по місті, здобуваючи увагу до українського імени та української людини. Іншим разом, вони, перев'язані широкими синьо-жовтими стрічками, засвідчували свою зорганізованість. Це те, що видно на фотографіях. А на їхніх лицях можна зауважити сліди багатьох недоспаних ночей, зужитих на громадську працю. Але рівночасно можна побачити і гордість з її результатів.

Другу категорію гостей становили діти цих піонерів. Вони самі сьогодні вже батьки і мають своє місце в суспільстві. Багато з них це — кваліфіковані професіоналісти, більше чи менше заможні бизнесмени, багато з них мають на своїх пам'яткових військових уніформах старшинські відзнаки, і хоч не всі вони говорять плинно по-українськи, але, дивлячись на свого батька та свою матір, вони пригадують собі й ті слова української мови, що їх від батьків навчились і ті імпрези, на яких побували та в яких брали участь. І вони свідомі свого українського походження та своєї української спадщини.

Третю групу в цій родині творили представники новоприбулих, деякі також уже відомі на місцевому терені з кількарічної праці. Вони говорили чистою українською мовою і, нав'язуючи до того, що говорили їхні попередники про піонерські часи й високо оцінюючи їхню працю, — висловлювали багато віри і певности в майбутнє. А на закінчення всі вони, дружньо і щиро, проспівали американський і український національні гимни.

Це — коротка характеристика імпрези, що мала в собі глибоку символіку і була наче плястичним образом нашого минулого, сучасного і майбутнього не тільки в цій одній громаді, але й в цілій країні. Але найбільше, що в цій імпрезі звертало увагу, це направду подивугідний піонерський дух у споминах з минулого та нерозривний зв'язок того духа з Українським Народним Союзом.

Вшановуваний імпрезою, про яку мова, громадянин та інші учасники з іскрою завзяття і гордости в очах згадували процес нашої організації. Траплялося, казали вони, що двоє чорноробів, працюючи за 12 центів на годину на залізниці чи на фабриці, розмовляли між собою чужою мовою, часто польською. Щойно побачивши в руках один в одного „Свободу", яку вони читали під час обідової перерви, вони пізнавали трагічне непорозуміння і опісля, побравшись за руки, як брати, сходились з іншими і організували Братство — Відділ УНСоюзу. Щойно тоді починалась і кипіла праця, але як і яка! В домівках, які вони ночами власним трудом і коштом влаштовували, вилітали вікна від ворожого каміння, коли вони там збирались. Інше діло, що й вони ламали крісла на головах тих, що їм перешкоджали. А від Братства та його членства виходила ініціятива і починалась організація всієї громади, починалась будова церкви, якщо її ще не було, будова народного дому, організація школи, творились аматорські гуртки, поставала „Американська Україна", яка вже має таку славну історію.

Слухаєте розповіді цих піонерів, бачите їх не згашений ані віком, ані часом ентузіязм, і пізнаєте таємницю минулих успіхів нашої спільноти і головну передумову її успіхів у майбутньому: це той піонерський дух, на якому побудована і яким держиться та процвітає вся ця країна. Того піонерського духа, з його завзяттям, видержливістю, жертвенністю і самопосвятою дуже потрібно нашій спільноті і сьогодні. А найкращим джерелом і надхненником цього піонерського духа є й досі, як був у минулому, Український Народний Союз. Аби тільки наш загал збагнув цю істину та відповідно поступав, а тоді не буде й тривоги за наше майбутнє.

ПРОМОЩУВАННЯ ШЛЯХУ КАНДИДАТОВІ

Нюйоркський повітовий республіканський комітет проголосив у четвер минулого тижня відозву до країни — „покликати Айка", тобто Айзенгавера, кандидувати на становище президента в 1956 році в імені Республіканської партії. Такі заклики мають в Америці відомий термін — „дрефт", що значить спонукати когось прийняти кандидатуру на „бажання народу".

З уваги на те, що до особи теперішнього президента вже кілька місяців республіканці прив'язують надію на затримання влади на дальших чотири роки, черговий заклик у цій справі заслуговує на окрему увагу і дозволяє зробити деякі висновки.

Стейт Ню Йорк — це „тривожний" стейт у розрахунках кожної партії для здобуття перемоги її кандидатові, хоча б тому, що він дає найбільшу кількість голосів при виборах президента. Під час останніх виборів влада цього стейту була в руках республіканців, а Айзенгавер, як тодішній голова Колумбійського університету, вважався за „сина" цього стейту. Від того часу обставини змінилися, бо при стейтових виборах 1954 року республіканський кандидат на губернатора, сен. Айвс, провалився на користь демократичного кандидата, теперішнього губернатора Аверела Гарримана. Отже при наступних розрахунках передбачається вплив стейту Ню Йорк на користь демократичного кандидата.

Поки прийшло до заклику на користь Айзенгавера, ішли в цій справі таємні підготування. Так, напр., місяць тому зрікся становища секретаря президента для нових наіменувань Тамес Л. Стівенс, який перед вибором ген. Айзенгавера в 1952 р. грав важливу ролю у виборчій стратегії Республіканської партії. З уваги на його зречення постало обурення серед республіканців, бо дехто був тієї думки, що Стівенс попав у неласку президента. Тепер виявляється, що це був тільки стратегічний хід, щоб заздалегідь „визондувати" настрій не тільки республіканців, але й всього населення країни щодо можливости поновної кандидатури президента Айзенгавера й віце-президента Ніксона. Стівенс метнувся по кількох стейтах, відбув конференції з керівниками Республіканської партії стейту Ню Йорк, внаслідок чого в четвер, 31-го березня, був влаштований з рамени повітового комітету Республіканської партії обід в готелі „Валдорф Асторія" за оплатою сто долярів. Низку таких обідів заплановано також у стейтах Ню Джерзі, Пенсилвенії, Массачусетс, Конетикат і ін.

На обіді в Ню Йорку було коло тисячі осіб, на ньому виголосили промови такі провідні республіканці, як сен. Стайл Бріджес з Ню Гемширу і генеральний прокуратор стейту Ню Йорк Джекоб К. Джейвітс, а голова повітового комітету Тамес Дж. Коррен відчитав привітальну телеграму від президента Айзенгавера, в якій він дуже високо оцінив заслуги Республіканської партії.

Промовці в своїх дбайливо підготованих промовах вичислили заслуги Айзенгавера для добра Америки, після чого одноголосно схвалено резолюцію із закликом до країни, щоб спонукати Айзенгавера прийняти кандидатуру на президента в 1956 році.

Треба признати, що рух за поновну кандидатуру Айзенгавера започаткований вміло і своєчасно. Сам Айзенгавер, запитуваний кількакратно про можливість його кандидатури, давав вимияльну відповідь. Його конкуренти з Республіканської партії давали зрозуміти, що він не належить до „незаступних" кандидатів, бо, мовляв, кожен кандидат Республіканської партії може вийти переможцем. Керівники Демократичної партії не підготовили кампанії проти Айзенгавера, коли він сам ще не заявив, чи кандидує, ані не міг дати своєї згоди на поставлення його в кандидати. Щойно звернення до загалу за покликання його на кандидата дасть притоку до відповідного стратегічного ходу самого президента і його противників.

Якщо йде про здогад, чи Айзенгавер хоче бути ще раз президентом, то про це є різні думки. Загальне переконання досі було таке, що Айзенгавер не хоче буди кандидатом, а його дружина рішуче бажає спокою на старші роки після велетенських дотеперішніх осягів свого чоловіка. Президент приготовляє для себе фарму в Геттисбурзі, у Пенсилвенії, щоб там у сільському оточенні провести решту свого життя, як це робить його попередник, през. Геррі Труман.

Про настрій Айзенгавера в цій справі може свідчити його поведінка на останній пресовій конференції у четвер 31 березня, на яку він дещо спізнився. Після появи президента в залі, де зібралися кореспонденти, він — на запит, чи буде кандидувати в 1956 р. — відповів: „Вивірки мають свободу, яку я особисто дуже цінив би".

Цей жарт про вивірки пішов з того, що кілька днів перед тим „переселено" з саду Білого Дому вивірки, які перешкоджали президентові. Після того він сказав репортерам, що спізнився тому, що приймав у Білому Домі жінок з Республіканської партії і з ними мусів розмовляти про спосіб смаження волової солонини та про волові ковбаси. Ці продукти прислали йому годівці худоби з Колорадо, й тому вони становили предмет розмови.

Очевидно, що хвилевий настрій президента не рішає, бо одна справа особиста свобода, а інша — служба партії, а з цим і служба нації.

(С)

I. Світ

СОВЄТСЬКІ КРИЗИ

За останніми змінами у Кремлі криється чимало причин, про які диктатори не хочуть говорити. Це не припадково, що Маленков завалився з причин невдач політики на селі, яку провадив Хрущов. Легше усунути здогадного винуватця, аніж правдивого, коли останній має більшу силу. Але в найближчому майбутньому прийде ще не одна криза.

Дійсність, як ми вже вказували в ряді інших статтей, показує пророчисто, що совєтська система сільського господарства не надається на збільшення врожайности землі. Тому таке постійне кидання з одної ділянки до другої. Був період, коли вся преса носилася з проєктами поширення кок-сагизу та інших кавчуконосних рослин. Сіяли їх в Україні, на Кубанщині, по всій совєтській Середній Азії. Потім прийшла мода на бавовник в Україні, а тепер — кукурудзу, і пшеницю на солончакових землях Казахстану.

Очевидно, розбудова сільського господарства потребує багатьох років упертої праці в нормальних обставинах, але чекати роки диктатури не можуть, і тому — зміни міністрів та зміни програм. Сільське господарство в совєтських умовинах потребує величезної кількости машин та палива для них, і це зосереджує увагу на важкій промисловості. Тут же можна добачати ще причину, чому невдачі на сільсько-господарському фронті приховується „осягами" важкої промисловости.

Бюлетень Американського Географічного Товариства за лютий ц. р. говорить, що, не зважаючи на колосальну територію Совєтського Союзу та великі людські ресурси, його господарська база непридатна для розбудови. Нормальна економіка країни неможлива під керуванням політичних доктринерів, коли над усім тяжить політика комуністичного імперіялізму, намагання розвалити капіталістичну систему, що, зрештою, несе в собі повільний розклад комунізму.

Зобов'язання, що їх Москва дала Пейпінґові, змушують Совєти напружувати всі зусилля. Як говорять англійські знавці, Пейпінґ чимраз настирливіше вимагає машин, різного устаткування, гармат, вибухових матеріялів та ін. Вже не говориться про розбудову нових родів промисловости, а тільки про поліпшення наявних, бо Москва неспроможна все те зробити відразу.

Головна проблема китайсько-совєтських взаємин полягає в транспорті. Адже фактично досьогодні головною лінією постачання є Транссибірська та бувша Китайсько-Східня залізниця. Все устаткування, всі машини та ін. треба перевозити через колосальні простори, тоді як ті самі транспортові засоби мають задовольнити й свої льокальні потреби. Совєтські залізниці з'їдають 30% всього видобуваного вугілля, тоді як в Західній Европі беруть не більше як 10%.

Розбудова Магнітогорська та інших велетнів важкої промисловости на Уралі, зпаливною базою у Кузнецьку, що лежить від Уралу за 1500 миль, створює обставини, яких ніде у світі немає. Вироблення коксу, який вживається для витоплення сталі та чавуну, все це не вдосконалене, причиною чого є невідповідна якість вугілля. Совєти не мають досить доброго для коксування вугілля.

Добре вугілля є в значній кількості у Донецькому басейні на Україні, але поклади його експлюатуються пожижацьки. Україна ніколи не мала, за рідким виїмком, вугілля з грубиною верстви більшою як метр, а тому видобування його коштує чимраз більше. Тільки в совєтських умовинах, де дійсна вартість продукту має фіктивне значення, його видобування можливе. З найліпших гатунків вугілля совєтська техніка продукує коксу трохи більше як 50%, а американська — 76%.

Мобілізація засобів на розбудову промисловости провадиться за рахунок населення, яке обмежується в задоволенні найпримітивніших його потреб в ім'я „майбутнього комуністичного царства", що його ще ніхто не збудував, але яке бачив у своїх фантазіях еміґрант з-над Райну, коли писав у затишних залях лондонської бібліотеки свій „Капітал". Дійсність нічого спільного не має з тими мріями, які покладено в основу совєтської системи.

Щоб оцінити силу та можливості совєтського колоса, треба переглянути його ресурси та їх використання. І тут далеко не все так добре, як малює пропаганда. Енерґетичні ресурси Совєтського Союзу розподілені дуже нерівномірно. Основна маса населення зосереджена в европейській частині СССР, а 90% його вугілля та водної сили знаходяться в Азії.

Сибір має найбільші у світі ріки, але енерґію їх використовується мінімально, бо пливуть вони у більшості в східній частині і взимі у деяких місцях (Лена та Індиґірка) промерзають майже до дна. Електрівні які були б збудовані над цими ріками, не мали б куди спроваджувати свою енерґію. Там же, де енерґія дуже потрібна, немає рік абож вони дуже мілководні (напр., в Казахстані).

Кузнецький басейн, поблизу Алтаю, має багато вугілля, але не має руди. Запаси залізної руди Уралу і Кривого Рогу страшенно спустошені варварською експлоатацією, і тепер Совєти переходять на експлюатацію бідніших руд, які потребують попереднього збагачення. У Совєтах процеси збагачення вугілля застосовується в дуже обмежених розмірах, і тому, напр., значні запаси керченської руди досі не мають більшого використання.

З запасами інших руд те саме, що й з залізною. Запаси міді малі і мають низького ґатунку руду, тому Москва довозить руду з-за кордону. Так само з бокситами, з яких видобувається алюміній і для вироблення якого потрібні величезні електрівні. Для цього будують електрівні в Куйбишеві та в інших місцях басейну Волги. Високої якости боксити довозять з Мадярщини.

Щодо нафти, то ні її видобуток, ні її відомі ресурси не мають першорядного значення для країни. Нафту зужиавається переважно для потреб армії. І коли значення вугілля збільшується в Совєтах, то значення нафти підупадає, хоч як парадоксально виглядає це на перший погляд.

Продукція нафтових родовищ Баку значно підупала через недостачу рур та іншого устаткування. Підземні нафтові джерела здебільшого виснажені, а нових знайдено дуже мало. Те саме можна сказати про нафтові родовища Майкопу та Грозного. Натомість наступили певні зміни в розробленні нових запасів нафти, так званого, Другого Баку — великого простору від північних берегів Каспійського моря аж до міста Молотова (Перм) та Куйбишева над Волгою.

Соціялістична країна офіційно „не має криз", але реальність їх породжує, бо територія під контролем Москви завелика для сучасних її ресурсів і можливостей. Остання криза приведе до ще більших загострень усередині країни, на тлі яких національні проблеми відіграватимуть щораз більшу ролю.

Я. Петрів

ПРОБЛЕМИ ІЗРАЇЛЬСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

II.

За час британського мандату, іміграція в Палестину була плянова, добре підготована. Імігрантів ще перед виїздом з країни походження вишколювано для нових завдань, що їх вони мали виконувати на місці призначення. Імігранти походили переважно з европейських країн (за час 1919-1947 рр. це були 87% усіх поселенців). З хвилини постання Ізраїлю склад переселенців різко змінився. За час від 1948 по 1951 рр. европейські країни дали вже тільки 50% іміґрантів, зате азійські країни (Ірак, Ємен) — 36%, африканські — 14%. Переселенці з Азії та Африки принесли лише низький життєвий рівень, неграмотність та фахову непідготованість. Це ускладнило питання їх економічної та соціяльної інтеґрації в ізраїльське життя і збільшило різношерстність населення, що тепер складається з 61 національности (розуміючи під національністю країну походження).

Звичайно, викувати з цієї людської суміші модерну державну націю — справа не легка. Перше що ізраїльські провідники хочуть прищепити новоприбулим, це спільна мова — давній семітський, оновлений і до модерного життя пристосований, гебрейський говір. Його вивчають у школах, на курсах для дорослих, по перехідних таборах. За душі (і виборчі картки) свіжих іміґрантів змагаються між собою й ізраїльські політичні партії. Найсильніша, помірковано-соціялістична партія Мапай, — головна підпора теперішнього уряду (з її рядів походять прем'єр і міністер закордонних справ Моше Шарет та колишній прем'єр і сьогоднішній міністер оборони Давид Бен Гуріон), надає покищо напрям політичному та економічному життю Ізраїлю, але одночасно до щораз більшого значення приходять консервативні елементи (партія „загальних сіоністів"). Осторонь уряду стоять крайнє ліві групи (ліво-соціялістичний „Мапам" та комуністи), а фанатичні релігійні ортодокси добачають у світській жидівській владі більшу загрозу, ніж в чужому арабському чи британському пануванні.

Соціяльно-економічний розвиток країни віддзеркалює політичні сили, що його формують. Переважаюча в часи мандату форма сільсько-господарської артілі („кібуц") тепер відходить на задній плян, але з тих же часів залишилась і прибрала на питомій вазі профспілкова організація „Гістадрут", що об'єднує 75% робітників. Діяльність та впливи Гістадруту вийшли далеко поза профспілкові рамки: він же й власник великих підприємств (найбільший будівельний концерн країни, мережа споживчих та сільсько-господарських кооператив, банки, забезпеченеві товариства, корабельні лінії). Біржі праці, що за їх посередництвом 90% промислових робітників знаходять працю, теж опановані Гістадрутом. Був час, що Гістадрут, ця своєрідна держава в державі, був перешкодою закордонним інвестиціям в Ізраїлі, бо жадав у них свого уділу. Головно американський капітал не поспішав інвестуватись в країні, що явно йшла шляхом соціялізму.

Та нехтувати чужим капіталом Ізраїлеві неможливо. Продукція країни лише в малій частині покриває запотребування населення. Конечні коштовні імпортування з закордону: в 1951 р. Ізраїль імпортував товарів, головно харчових консервів, промислових машин та текстилю, на 77 мільйонів долярів, власний же його експорт дорівнював лише 1/8 цієї суми. Ці „ножиці" закордонної торгівлі звузились в 1953 р. до 56 мільйонів долярів по стороні імпорту; все таки експорт Ізраїлю зміг покрити тільки 1/5 цієї суми.

Звідки ж брались кошти на покриття такого дефіциту впродовж років, без наявности будь-яких резерв? Львину частину затрат зв'язаних з побудовою ізраїльської держави транспортом поселенців, озброєнням і постачанням ізраїльської армії, прохарчуванням таборян, створенням для них житла та варстату праці, дала жертвенність жидівського громадянства в ЗДА. Але кожна акція збирання пожертв має свої межі, і звичайно прибутки з цього зворотно пропорційні до довжини часу збіркової акції. (Про це болюче переконуються й українські американські організації — ЗУАДК і ін.). Існування держави не можна спирати на добровільних пожертвах. Завваживши спадок жертвенности, ізраїльський уряд пробував відкрити інший кран в резервуарі американських долярів: випустив у продаж на американському ринку ізраїльські бонди щось на більйон долярів. Але й це джерело не дає сподіваного результату тим більше, що конкурує воно з добровільними пожертвами.

На довшу мету залишається тільки один шлях: розбудувати промисл, щоб власною продукцією заступити бодай деякі імпортовані товари і мати надвишку й на експорт; використати неужитки та пустелі під сільсько-господарську продукцію (це можливе при допомозі іриґації — ось чому Ізраїль так завзято боронить свою пустельну область Неґеф); збільшити „невидимий експорт" — послуги корабельних та летунських підприємств, туристичний промисл. В останній час власне цьому джерелові девіз приписують в Ізраїлі велике значення. За гроші, що їх зобов'язалась сплатити Німеччина на основі договору про відшкодування за жертви нацистського режиму (822 мільйони долярів), Ізраїль частинно будує в німецьких ко-

(Закінчення на 3-ій стор.)

Михайло Островерха

НА КРУТОМУ ЗВОРОТІ

З пожовклих сторінок

1939—1940

(1)

**

Я вдячний Господу Богу, що допоміг вирватись мені з лабет нищетної людини польського заглобіянства, московського нігілістичного мряковіся, німецького ібберменшства. І тут у Римі, в тиші храму науки, я можу бодай наоспіх накреслити минулі пережиті хвилини в нашій нещасній Батьківщині.

По всіх тих переживаннях, що його спричинювали мені й нам — українцям, на наших землях люди — малі, незрячі, інколи й нікчемні чужої нам і мені влади — я вже втихомирився. Проте, спогади пишу так, як я Вчорашню Дійсність переживав, як реагував на неї. На зло [illegible] кожна людина [illegible]

Бо й Архімед — [illegible] вав, хоч і [illegible]

Не маю ні наміру, ні претенсії писати якусь історію. Мій намір скромніший: майбутньому історикові цих наших важких і кривавих днів дати декілька незначних мазків до його історії.

Усі ці мої записки мають характер сирости, сухости, безпосередности і жорстокої щирости.

М. Островерха

Рим, 17-18 серпня 1940.

На „остатну годину!"

Була погідна і ясна весна. Український чорнозем, насичуваний весняними дощами, пахнув у промінях сонця здоровими подихами. Таке й літо було — сонячне, погідне, просторе. В небесах ячіло сонце, а на землі люди якось [illegible] гляділи в далі:

— Що буде?

— Як буде?

По упадку Карпатської України, по осягненні „вспульней ґраніци" з Мадярщиною, на наші землі під Польщею упала змора. По руїні наших церков, по забороні купна клаптика землі, своєї рідної української землі, українцеві, по систематичному нищенні наших установ, культурних і економічних, по зайнятті нашого національного добра Городу СОКОЛА БАТЬКА у Львові, ми, українці на Заході, під демократичним урядом — пупільки Юзефа Пілсудського — Польщі наближались станом до наших братів за Збручем, станом моральним і матеріяльним. Тут — Польща, там — Москва! Їх ціль — одна!

По всім нашім краю, у прикордонних смугах, які то смуги були досить широкі, — 30 клм. ширини, — ґрасували відділи КОП'у (Корпус Оброни Поґраніча) й били наших селян та інтеліґентів, плюндрували все наше майно, нищили село — морально і матеріяльно. І всюди „по-доброму" стягали „паньствову" позику, що, нібито, казали, йшла на воєнні потреби Польщі. А люди давали, не дуже опирались. Та й наші установи „по-доброму" складали цю „позику".

І цю „позику" давали всі — наш інтеліґент, селянин, робітник, установа. Кожен давав тихо, безспротивно, як на подзвінне, як жебракові, що на силу вліз у нашу хату і ще й — на останню дорогу! — жебрає: на відхідне! На це найкраще вжити галицького вислову: „на остатну годину!" Бо наші селяни, кленучи „А, остатна йому година!", натискали на те „остатна".

А в той же сам час, коли посіпаки стягали „добровільну" позику, КОП латав боки нашому населенню, ламав йому кості: творив прихильну атмосферу серед українського населення до війни Польщі з Німеччиною.

З весною 1939 року виїхав я у Карпати, до Каменя Довбуша, де адміністрував я віллею Письменників і Журналістів ім. Івана Франка. Обидва з сторожем віллі тащили ми з бедри плити на нові сходи біля віллі, каміння на мур, на стовпці під терасу. Підсипав я кльомби чорноземом, сіяв і садив квіти. Всередині віллі переводив я деякі важніші направи. Гуцули приходили й питалися:

— Це, відай, пане редактор, не буде війни, як ви так спокійно тут сидите і працюєте!

З-за плота, час до часу, і комендант постерунку поліції Сьліва крадьки зазирав на мою роботу.

А гуцули, в цілій долині Прута, ходили та й нудилися: у їх грудях, як і в моїх, щось млоїло, тупо боліло. Багато чеснотливої гуцульської молоді сиділо в непрохідних зворах Давбушанки, Явірника: були це ті, що в Карпатській Україні на свої очі бачили той один блиск давно вимріяної казки — Самостійну Україну!

Бо добре то було — і є! — знати й говорити нам, практичним, що не одне пережили, бачили, що, мовляв, „...-це ж ясно! Інтриґа Гітлера! Проливати кров за Карпатську Україну, це ж божевілля гарячої голови!" Добре було слухати здогадних зауваг у італійському міністерстві закордонних справ: „Ви, українці, не пхайтесь у Карпатську Україну, бо пожалуєте!" А простодушна наша, молода та й та старша, людина, ще й запалена піддуванням проводу, надто — гуцул, того не розуміли; вони не знали, що, крім природної Богом даної справедливости, існує у світі людське лукавство, і то в такій ясній справі!

По нашесті ґунів, тобто — мадярів, по кривавім танцю, продершись із Карпатської України на рідні полонини, ці леґіні рішили скриватись по зворах і ждати, бо ж було ясно, що час такий, що його можна переждати. Деякі з поміж них, слабші духом чи легковірні, вертались до своїх хат, а їх забирав Сьліва і відвозив до Стрия: сумно було з ними! Юрко Галько, син Степана з Багрівця, щоб із польських лабет поліції і прокуратора вирятувати невинних, арештованих за нього, Юрка, його вітчима, брата і приятеля, то, доведений до краю, до ошаління — застрілився, в білий день, на краї лісу, коло своєї хати, на очах рідних, що в неділю сиділи на приспі до сонця. А деякі смільчаки — як Островський з Яремча! — зарослі, почорнілі від сонця і від диму ватри, приходили до Яремча на станцію і, в повному літньому сезоні, купували хліб, ковбасу, горілку й вертались у свої криївки.

Горами, верхами та полонинами, постійно швендялась поліція, то її цуцики-донощики і пересиджували по колибах, пантрували. Їм помагали ляхи побережники і сам лісничий із Ямного — Бучинський, що був правдивим поліцаєм на село й околицю.

Одного дня приходить до мене чесний і з характером ґазда з Ямного, М. П. Шиґеник, до якого я мав повне й беззастережне довір'я. І почав:

— Пане редакторе! Хотів би я спитатись у вас за одну справу, а власне, хочу вашої поради. Ви напевно знаєте, що багато, до чотирнадцять, наших леґінів, що були в Січовиках на Карпатській Україні, скриваються тепер он, там! — І кивнув головою в сторону верхів Явірника, Хом'яка.

— Дещо знаю. І що далі?

— Як ви думаєте, чи, хоч деякі з них, можуть вертатись на доли? — поспитав Михайло ясно.

— Думаю, що якби вони самі зголосились у Стрию, у прокуратора, то він їм нічого не сказав би, не зробив би їм нічого!... — говорив далі Михайло на мою мовчанку, бо міркував я: що йому сказати?

— Чесний ґаздо! — почав я поволі. — Там, між тими, що скриваються, дитини вашої нема. Тому ви не можете брати цієї справи так злегка. Прокуратор, а ще в ці часи, а ще польський, милосердя не знає. Моя рада щира, проста, практична: пересиділи вони там ранню, серед сніговії весну, то хай іще літо пересидять там. Як хочете, то послухайте цієї поради і передайте її кому треба, як свою, а не мою!

Степан Куропась

МІЖ УКРАЇНСЬКИМИ ФАРМЕРАМИ!

Вся українська преса, і до „Свободи" включно, заповнена статтями, більшими і меншими, про політику, життя на місцях, про досягнення різних наших організацій, про те, що всі присутні були вдоволені з тої чи іншої імпрези і вдоволені розійшлися. І хоч ми з походження селянський нарід, не пишемо про село, про наших фармерів, бо не маємо з ними зв'язків, або думаємо, що їх нема, а як є, то їх так мало, що не варто ними цікавитися. Правда, „Свобода" писала про фарми стейту Мериленд, давала навіть знимки фарм, де працювали наші новоприбулі хлібороби, спроваджені ЗУАДКомітетом. А що сталося з тими фармерами? Чи вивтікали всі по році контракту до великих міст, де „жити стало веселіше?" Чи може остали в Мериленді, закупили фарми і стають новою господарською і політичною силою стейту Мериленд? Такі надії були тоді висловлювані в українській пресі.

В справах Українського Народного Союзу, який все збирає розпорошених українців в Америці і об'єднує їх у відділи, виїхав я автом, разом зі союзовим організатором п. М. Ткачуком, до стейту Висконсин шукати там українських скупчень. Нам відомо було, що йде тиха втеча українських робітників з фарм до міст, але ще тихіша втеча робітників з міст на фарми. І то їдуть люди в різні сторони, на схід і захід, і реєстру ніхто жадного не веде. Припадково довідуємося не раз про причини виїзду багатьох наших людей „на фарми".

Часу в нас було доволі і ми взяли напрям на північ, плянуючи переїхати район Торп-Люблин, де є наша колонія, і доїхати до Гавкінс, 400 миль від Шикаґо, де теж замандрувало кілька українських родин. По-дорозі оглядали ми фарми, оцінювали їх вартість, і поволі проїхали багатим пасмом урожайних фарм північного Иллинойс та південного Висконсин. Це район молочних фарм, з годівлею безрог на половину. Гарно вимальовані, здебільша на червоно, фармерські будинки, свідчили про добробут в них. На полях ніде ані душі, все сидить в хатах, а вечорами лише світла в стайнях, свідчать, що там відбувається „доєння", яке триває пересічно 2 години. 200 миль на північний захід натрапили ми на глибокий сніг, що покрив фарми, хоч дороги були сухі і відкриті. Мороз доходив до 20 понижче зера на північ від Висканзін Делс. Весь на 54 милі довгий район, аж до Висконсин Репідс, це неурожайні землі, які закупила фірма Некуса — Едвардс Пейпер Ко., і плекає в тому районі т. зв. індустріяльні ліси. По дорозі зустрічали ми гарні лісничівки, з усіма господарськими будинками, зустрічали менші загороди побережників. Серед молодого, ще не раз мішаного, не раз чисто шпилькового лісу, гарно прорубані алеї, охоронні вогневі вежі і т. п.

За лісовим районом, ми в'їхали знову в район молочних фарм, бідніший, ніж цей, перед лісом, з т. зв. ролінґ ленд, ярами, лісками і масою потоків. Це багатий молочарський район з годівлею безрог. Треба бути там літом, щоб бачити урожай і поля, але вже тепер можна ствердити, що є там добрі пасовиська, з водою і холодом, та й молочна господарка, там процвітає. В тому районі лежить повітове містечко Нелсвіл, що є столицею повіту Кларк. До пов. Кларк належить теж місто Торп, 35 миль дальше на північ, де є поважна колонія українських фармерів. Містечко Нелсвіл нараховує всього 2½ тисяч мешканців, переважно німецького походження. Стало вони тепер славним, бо в його районі поселюються українські родини, яких тягне любов до землі. Ми мали нагоду відвідати кілька таких родин. Насамперед відвідали ми п. Юрка Олішкевича, якого я знав з Шикаґо. Сам він родом з Волині, закінчив університет, а в Шикаґо працював у фабриці. Вже пізно в вечорі говорив я з ним телефоном і він просив нас доконче зайти до його фарми. Запрошення ми радо прийняли. Застали ми його при телевізії.

Як даєте собі раду на фармі, Ви ніколи фізично не працювали? Чого Ви виїхали на фарму взагалі? Чому цей район вибрали? Чому жінка не з Вами? Хто ще тут з Вами? — засипав я його питаннями і дістав відповідь; Виїхав на фарму і позбувся всіх недуг, які мав в місті. Працює всього 4 години денно, рано о год. 9-тій я вже вільний. Ввечорі годину й знову вільний. Має вже все зоране на овес і кукурудзу до 15 квітня засіє овес, а кукурудзу в травні. Жінка ще працює в Шикаґо; треба було грошей! Поселились тут, бо фарми тут дешеві, а наші люди не мають великої готівки. Досі 33 родин осіло тут і щоденно дістає він листи з цілої Америки, а багато вже оглядало і думає ще оглядати фарми.

На другий день оглядали його фарму, корови. Має вже 30 малих поросят від трьох свино-маток, четверта приведе більше. Розповів нам, що в Нелсвіл повстав поважний український осередок. Є надія на Народний Дім, Церкву — казав він. І відділ У. Н. Союзу — додав я. Є можливості навіть політичної сили. Вже тепер повітовий аґроном, якого тут зовуть „кавнті ейджент", веде курси сільського господарства для наших фармерів району.

В товаристві п. Олішкевича оглядали ми фарми, на яких поселилися українці. Були в одного буковинця. Мусить фарму продати, бо його одинока дочка з зятем не може приїхати з Вінніпеґу, а він не дасть ради 120 акрам землі, худоби і т. п. А минуло йому вже 60 років життя. А має він рацію, бо добре доживати віку на фармі. Навіть президент Айзенгавер так думає. Проте, для тих, що думають жити не тільки на фармі, справа мається дещо інакше. Фарма потребує молодих людей, бо робота тяжка, треба обома руками володіти, кількома машинами, бо хоч й казав у нас Йосип Гірняк, що тепер все машина робить, а чоловік лише пейду бере, то до машини треба рук!

Зустріли ми нашого фармера з Мериленду. Казав, що працював там на тютюневій фармі. Любить Визкасин, бо його клімат подібний до крайового. Разом з зятем купили фарму за 22 тисячі, мають морґедж, який сплачують корови молоком. Його барня чистенька, він ощадний, навіть мітли з берези, на диво американцям, сам робить. Шкода, що забув його ім'я. Він напевно буде мати успіх на тій фармі. Зять ходить на курси, про які я згадував, господиня бідькалась, що ще не завела курячого господарства, не було коли, — оправдувалася, а фарма без курей і кудкудакання — не фарма! З Нілсвіл виїхали ми 35 миль на північний захід, в район Торп-Люблин. Там живе чимале число наших фармерів, старих імігрантів, а в властиво американського вже роду молодих людей. Нам ходило про те, щоб познайомити громаду Нілсвіл з Люблином, а потім зв'язати їх з Маршфілд, де, виходило б приходить до нової концентрації українських фармерів.

В ройоні Торпу заночували у гостинного, довголітнього фармера п. Троця, який є предсідником 376-го відділу У. Н. Союзу. Відвідали ми фарму секретаря того ж відділу, тут вже родженого п. Ґвязди, а в неділю відбули збори відділу в Народнім Домі.

Громада околиць Торпу інтересна. Свідком слави минувшини стоїть там на розпуттю церковця і Народний Дім.

Є місце, та нема ні священика, ні місцевих молодих народних робітників. Тому все стоїть пусткою. Є там теж на розпуттю, цілком старокраєвий зразок, коршма під вербою (такої ніде в Америці не бачив). Ввечорі там політикують лемки з Балигороду, яких там чимало, а які зачисляють себе дальше до „руснів" і ходять до „руской" (російської) церкви в Люблині. Українську сторону там боронять фармери, родом з Жовківщини, які становлять там більшість членів УНСоюзу, Балигородські лемки „русинами" хочуть остати до смерти і не можна їх ніяк притягнути до спільної української громади. Добрий душпастир міг би напевно, при допомозі місцевих українців, зорганізувати назад церковну громаду і об'єднати біля неї всіх синів України і їх американських нащадків. З Люблина, по дорозі до Шикаґо, ми озброєні в різні адреси наших фармерів, мали щастя. Віднайшли ми фарму п. Остап'юка, і застали в нього повну хату гостей, всіх тих, адреси яких ми мали. Разом в тій хаті зустрінули ми 24 душ, які дуже нами втішилися, розказували про своє життя і успіхи, про гарні фарми і урожаї. Це переважно молоді люди, з дрібними дітьми, здорові, які напевно дадуть собі раду на фармах. Виявили велику охоту зв'язати їх з Нелсвіл, бо з Люблином у них зв'язок уже є. Просив п. Остап'юк засочувати в них, просили й до вечері, та ми хотіли ще заїхати до Гавкінс, бо й там, в тому каменистому районі, де на орних полях, до речі навіть дуже урожайних, лежать великі каменюки, оселилися наші люди. Виїхали та вже було пізно ввечорі, а радіо сповіщало снігові в тому напрямі. На тому ми й закінчили нашу поїздку, з тим, що контакт з нашими фармерами є нав'язаний, а з тим і надією, що він буде закріплений організаційною сіткою У. Н. Союзу, бо такі бажання висловлювали люди, з якими нам довелося зустрічатись. Інтересна це була поїздка, яку перевели ми як в казці, і вернулись до Шикаґо молодшими та здоровішими на тілі і душі!

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Дітройт, Міш.

25-літній Ювілей четвертого Відділу ОДВУ.

В грудні 1929 року на місто Гемтремк і Дітройт північний-схід засновано 4-й Відділ Організації Державного Відродження України, який приняв за свойого патрона сл. п. сотн. Юліяна Головінського. Якраз тепер минуло 25 літ від тої дати і Відділ влаштував з тої нагоди дня 26 лютого в залі „Рідної Хати" при вул. Грейлінг ювілейне свято. Свято попередила Панахида за померлих членів, яку відслужив в старій українсько-католицькій церкві о. А. Тришневський.

Американським Гимном, який відіграла на піяно п. Дубрівна-Соловій, започатковано ювілейний концерт, а відкрив його п. Микола Горин, довголітній голова Відділу, вітаючи членів і гостей, які заповнили залю. Потім п. Іван Лотоцький прочитав добре опрацьовану хроніку Відділу. Пригадав, що з приїздом сл. п. полк. Є. Коновальця до Америки постала нова організація п. н. Організація Державного Відродження України, яка до другої світової війни нараховувала 80 відділів. Дата заснування Відділу є день 8-го грудня 1929 р. Бесідник віддав пошану членам основникам, які є присутні на святі і вшановував пам'ять тих, які відійшли. Забрало би багато місця вичисляти тих членів, які вложили багато праці, але бодай згадаємо кількох з них, найбільше активних, як: О. Курочка, О. Патра, М. Джумаґа, Д. Рубаха, В. Туркевич, М. Горин, І. Заблоцький, І. Чайковський, М. Тимків, Д. Войтишин, В. Маркевич, М. Чубка, Д. Шалапай, М. Тиро, а з нових Є. Зубальський, С. Білий, В. Дяків, В. Войтович, Я. Стасик, Е. Кульчицький, М. Ворискевич і багато інших. Відділ робив різну роботу, а перед війною звертав найбільшу увагу на потреби Батьківщини. Продовж існування Відділ вислав на ті потреби кругло 19 тисяч долярів.

В дальшій частині програми виступали п. Леся Рихліцька-Войтович, яка відспівала „Не співайте мені цієї пісні" і „На вулиці невесело", а дальше п. Ілля Косіковський з піснями: „Ой вербо, вербо", „Пісня скитальця" і „Віє вітер буйний".

На свято прибув проф. Олександер Неприцький - Грановський, голова Центральної Управи ОДВУ. Заля привітала голову ЦУ ОДВУ дуже сердечно довготривалими оплесками, по чім професор виголосив довшу привітальну промову. На вступі зазначив, що доложив труду і зробив довгу подорож, щоб віддати пошану тому Відділові, який перетривав всі бурі і працює від свойого заснування без перерви. Дякує за запрошення і підчеркає велику і жертвенну працю як рядових членів, так і управ Відділу. Центральна Управа горда, що має такі Відділи, які своєю працею в прибраній Батьківщині бажають допомогти нашому поневоленому народові на рідних землях. Побажанням якнайкращого дальшого розвою для Відділу і закликом до новоприбулих йти слідами наших старих піонерів, закінчив проф. Грановський свою гарно опрацьовану і виголошену промову, за що був нагороджений довгими оплесками. По тім наступила хвиля віддання пошани померлим членам. Інж. С. Білий відчитав їх імена, а заля в пошані, стоючи, вислухала їх. Українським гимном закінчено свято.

По святі відбувся бенкет, яким проводив інж. В. Зелений з Віндзору. В часі бенкету присутні зготовили проф. Грановському велику овацію. Всі бесідники підчеркали великі заслуги голови. Грановський, не зважаючи на своє високе становище і особисту свободу, стояв як голова твердо на свойому становищі і відпирав всі атаки, чим давав приклад іншим. Він був тим фундаментом, на якому ОДВУ перетривало тяжкі часи і є тим мотором, якому завдячує свій теперішній успішний розвій. Глибоко зворушений професор подякував присутнім. Підкреслено теж великі заслуги для Відділу його голови п. Миколи Горина, який твердо стоїть вже довгі літа на чолі 4-го Відділу. П. Горин, люблений всіми, є великим прикладом в жертвенності на народні цілі.

Були привіти і від братніх організацій з Канади, від організацій і приватних осіб з Америки і Европи. Бенкетом занялися членкині 34 Відділу УЗХ.

Треба згадати, що 4-й Відділ ОДВУ видав своїм коштом книжку д-ра З. Книша про сл. п. сотн. Ю. Головінського: „Дух, що тіло рве до бою".

Іван Білоус.

Вілемантик, Конн.

Вистава „Безталанна".

Щасливі ті люди, що почувають снагу у своїй душі сприймати ту насолоду нашого народного мистецтва, яку залишили нам у спадщині наші предки. Рідко, бо рідко в цій країні маємо нагоду переноситися нашою уявою ген там, далеко, на широкі степи України. На жаль і коли є нагода це зробити, то деяка частина місцевого громадянства, навіть з новоприбулих, не почувають потреби відновити того чару української природи, прислухатись красі та мельодійності української пісні й, врешті, налюбуватися стилем нашої народної ноші.

Дня 20 березня ц. р. в нашому місті дав нам до цього нагоду аматорський драматичний гурток, що під проводом п. П. Лехмана і його дружини, по 2-х місяцях основної підготовки поставив драму п. н. „Безталанна". Хто був присутній на цій виставі, той якраз міг пережити тут хвилини зворушливого, пребагатого своїм змістом нашого народного побуту; той міг побачити на нових декораціях українське село, з його біленькими хатками, розцвілі соняшники, а там садок, майдан і річка.

А коли приходив час дозвілля, час м'ясниць, час привабливих і запашних весняних вечорів, тоді хлопці і дівчата збирались на т. зв. вулицю. Там вони себе взаємно пізнавали і густо часто дівоче чи парубоцьке серце запалало гарячим коханням, байдуже чим воно закінчилося. Такий зразок, хоч у своїх наслідках вельми драматичний, ми бачили у драмі „Безталанна".

Дівчина Варка (п. Ярема) полюбила цілим серцем Гната. Одначе людські інтриґи довели до непорозумінь. Наперекір Гнатові — Варка виходить заміж за нелюба Степана (п. А. Кравецький), Гнат (п. Войцех), поставлений перед дійсність, жениться з Софією (Зоня Дарчин). І якраз той „трикутник": Варка — Гнат і Софія, як на свої початкові кроки на сцені, показали нам найкращі уміння і відтворили свої ролі так психологічно - дикційно, як також жестово без сутніх закидів. Цілість вистави доповнювали своєю грою усі інші аматори гуртка: хлопці, дівчата, свекруха, батько Софії (п. Головчак, добрий у всіх відмінах) та старости.

Вистава відбулася у залі учительського каліджу і чистий дохід з вистави призначений на викінчення новопобудованої грек.-кат. церкви.

Свято Тараса Шевченка.

Дня 27 березня ц. р. наша громада під проводом місцевого Відділу УКК відсвяткувала роковини великого генія і пророка України, Т. Шевченка. На програму свята склалися такі точки: Хор, доповнений співаками з Колчестер, під проводом п. Саворського відспівав „Заповіт", „Думи мої", „Садок вишневий" і „Реве та стогне". Пісні ці чергувались з рефератом, що його виголосив п. Самофал Василь, і 4 деклямаціями.

Концерт відбувся у власній залі, але і тут публіка не дописала.

М. Янович.

ПРОБЛЕМИ ІЗРАЇЛЬСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

рабельнях вантажні та пасажирські пароплави. Тоннаж ізраїльської торговельної фльоти наприкінці 1953 р. дорівнював 167 тисяч тонн. Кораблі, замовлені в Німеччині товариством Ел Ям, збільшать цей тоннаж на 50 процентів; інше ізраїльське пароплавне товариство „Зім" теж будує в Гамбурзі модерні пасажирські кораблі далекої плавби. Модернізується теж ізраїльське летунське підприємство ЕлАл. Воно нещодавно закупило в Англії три турбо-пропелерні пасажирські літаки для служби на лінії Ізраїль-Ню Йорк та Ізраїль-Південна Африка.

На території Ізраїлю та сумежної Йорданії лежать найголовніші святі місця християнства. Уже знову тисячі паломників та туристів відвідують щорічно ці святі місця, як це було й до війни. Для їх вигоди будують модерні готелі та розривкові підприємства. Усе це для того, щоб їм з легшим серцем прийшлося витрачати такі потрібні Ізраїлеві доляри.

Яка ж доля арабів, що ще залишилися в Ізраїлі, в цьому політичному, соціяльному та економічному кітлі? На диво, їх число не меншає, а зростає. В 1948 р. їх нараховано лише 70 тисяч, сьогодні їх є вже 185 тисяч. Видно, деякі арабські втікачі, що покинули свої оселі, коли зближалась ізраїльська Гаґана, повернулись на свою вітчизну. Звичайно, такий поворот нелеґальний, звязаний з риском при переході ще офіційно не визначеного, але добре з обох боків стереженого кордону. Постало нове слово на означення цих перебіжців: інфільтратор. Інфільтратори — це здебільшого люди, що шукають легкого заробітку: контрабандисти, конокради, харцизяки або й одчайдухи, що принагідним убивством хочуть надолужити на жидівських „зайдах" втрату своєї країни. Але зустрічаються й такі, що повертаються в Ізраїль, щоб знайти чесну, хоч „нелеґальну", працю. Багато жидівських сільсько-господарських колоній потребують рук для праці на ріллі чи в цитрусових садах. Вони користають з арабських інфільтраторів, що за свою працю у „ворогів" одержують кращу платню, ніж від землевласників братніх арабських держав. Та це вийнятки. Звичайно „діяльність" інфільтраторів приводить до майже щоденних прикордонних інцидентів, що час від часу набирають вигляду реґулярних збройних сутичок з десятками вбитих та поранених, як ось в останньому „пацифікаційному" наскоку ізраїльців на область Ґази. Це заторкує вже цілу низку проблем, зв'язаних з стосунками Ізраїлю із його арабськими сусідами та великодержавами.

Студійна група ЗП УГВР

За останні 15—20 років, як наслідок розгрому центрів української наукової праці в Україні і закордоном, катастрофічно зменшилося число робіт, що подавали б наукове, об'єктивне освітлення головних явищ і проблем, що випливають із визвольної боротьби України та охоплені дискусією між Росією і поневоленими нею народами. В цей самий час російська імперія, також — і в її сучасній совєтській формі, дістала підтримку в великій кількості наукових і науково-подібних видань, як в СССР, так і в вільному світі.

В листах з України представники організованого українського визвольного руху часто висловлювали побажання організувати українську наукову інформацію в чужих мовах.

> „Розбудовуйте і зміцнюйте вільні осередки української науки і культури, концентруйте в них творчі сили, що знайшлися на еміґрації. Докладіть усіх зусиль до якнайкращого розвитку українознання, бо саме воно піддається на Землях жахливим перекручуванням і фальшуванню з бокту російсько-большевицьких окупантів.
>
> „Використовуйте кожну нагоду для того, щоб гідно репрезентувати українську культуру і науку перед зовнішнім світом. Невтомно популяризуйте їх надбання."

Виходячи з розуміння становища та виконуючи доручення провідних кіл українського визвольного руху в Україні, генеральний секретаріят закордонних справ УГВР, в узгідненні із ЗП УГВР, утворив в грудні 1952 Студійну Групу, яка повинна дати ряд наукових праць з метою заповнити бодай деякі з найважливіших прогалин у згаданій ділянці. В Студійній Групі виконали чи виконують працю фахівці, люди різних політичних переконань, безпартійні і приналежні до різних українських партій.

На сьогодні, в пляні Студійної Групи, вже виконані або близькі до закінчення такі роботи:

Василь Барка: Лірика Тичини, в зв'язку з течіями в модерній українській літературі, кн. І.

Богдан Галайчук: „Міжнародно - правне положення України".

Петро Голубенко: Нарися з історії українсько - російських культурних взаємин." (Закінчена перша книжка, час — до І. світової війни. Працює над другою частиною — період 1917-1954).

Кость Кононенко: „Економічна характеристика України та Українсько - російські економічні взаємини". (Закінчена перша книжка за період 1861-1917; Працює над другою книжкою за період 1918-1954).

Юрій Лавриненко (Дивнич): „Нариси з історії модерних українських політичних рухів". (Закінчується перша книжка за період 1870-1917; збираються матеріяли за періоди 1917-23 і 1923-33).

Василь Мудрий: „Українська політична думка в Західній Україні між двома світовими війнами".

Мирослав Прокоп: — працює над книгою „Україна в другій світовій війні".

Тимофій Сосновий: „Голод, як знаряддя політики. (До 20-річчя штучно утвореного голоду в Україні 1932-33 рр.)"

Лев Шанковський: — працює над книгою „Історія УПА".

Роман Олесницький: — працює над перекладами згаданих праць на англійську мову. Закінчив переклади праць Сосонового, Кононенка і Лавриненка (Дивнича).

Богдан Чайківський — провадить хронологію і документацію поточних подій в Україні та архів і бібліотеку Студійної Групи.

В рецензіюванні та редакції виконаних праць брали участь професори: Олександер Оглоблин, Юрій Шерех, М. Васильїв, Юрій Бойко та ред. І. Майстренко.

Студійна Група, утворившись для здійснення конкретного проєкту, не претендує бути новою науковою інституцією. Це тим більше очевидно з того, що значна частина учасників Студійної Групи належить до наших постійних наукових центрів — НТШ, УВАН, УВУ, УТГІ (окремі праці проходять і в плянах деяких згаданих центрів).

Адреса Студійної Групи: „Пролог" Асс., 700 Вест Енд Ев., Ню Йорк 25, Н. Й.

Б. Чайківський.

● **Оскара Шліттера**, західньо-німецького шарж да-аффера в Лондоні, дружина якого сказала була про Англію, як про „ворожу країну" і який, не чекаючи дозволу від свого міністерства, вернувся до Англії з Німеччини, канцлер Аденауер цілком звільнив з праці в міністерстві. Пані Шліттер каже, що вона затужила за своїми дітьми в Англії, а тому не хотіла довше ждати.

ПОДЯКА

Цією дорогою складаю мою найщирішу подяку

Вп. П. Д-р Т. Артемовичеві

за незвичайно-сумлінне, фахове і безкорисне лікування мене в довгій і тяжкій недузі, як рівно ж за сплівську опіку в шпиталі в часі реконвалесценції вдома. —

ІРИНА ВЕРГУН

Рочестер, Н. Й. — в березні 1955.

ВСЯЧИНА

ВІДКРИТТЯ ПАЛАТИ ІРОДА

З Єрусалиму повідомляють, що ізраїльська археологічна експедиція відкрила руїни палати жидівського короля Ірода, що за його володіння розп'ято на хресті Ісуса Христа. Руїни цієї палати з-перед яких 2,000 років відкрито в Масаді, неподалік Мертвого моря. Палата стояла на 325 ярдів високому узгір'ї мала мозаїкову підлогу і велику колоннову терасу, звернену до моря. Ірод панував у Юдеї між 37-им роком до народження і 44-тим роком п. нар. Христа. Учасники експедиції, ізраїльські археологи заявляють, що майже всі подробиці опису цієї палати, передані жидівським істориком Йосифом Флавієм, знайшли підтвердження в переведених розкопках палати.

ХОЧУТЬ ПЕРЕГНАТИ В БУДІВНИЦТВІ АТОМОВИХ ЛІТАКІВ

З Вашинґтону повідомляють, що добре поінформовані офіційні круги переконані в тому, що в Совєтському Союзі прикладають всіх зусиль до використання атомової енергії в будівництві літаків і таким чином перегнати З'єдинені Держави, які мають уже атомовий підводний човен і започаткували працю над збудуванням атомового літака.

ВІНЧАННЯ НА КЛАДОВИЩІ

В місцевості Пикенс (Савт Каролайна), двоє молодих людей Доротея Лі Блек і Джеймс Н. Баркер зателефонували до священика, що вони хочуть побратися. Їм відповіли, що священик на кладовищі. Вони поїхали негайно туди ж і попросили його звінчати їх в одному з мавзолеїв. Після вінчання заявив священик, що на всіх 800 вінчань, уділених ним, це вперше йому довелося вінчати молодят на кладовищі.

ТІКАЮТЬ ВЖЕ Й ОФІЦЕРИ З РОДИНОЮ

Ще не пролунала у світі справа втечі сина совєтського полковника Лисікова до західніх секторів Берліну, а вже звідти ж повідомляють про перехід до західніх зон німецької столиці совєтського офіцера з жінкою і дитиною. Він прибув до британійського сектору і попросив дати йому право азилю.

ІМІҐРАЦІЯ ДО КАНАДИ ЗМЕНШУЄТЬСЯ

(К. С.) Іміґрація до Канади зменшилася у 1954 р. на 9% в порівнянні з 1953 р. Недавно опубліковані статистичні дані в Оттаві виказують, що в минулому році поселилося 154,227 осіб, тоді як у 1953 р. до берегів Канади причалило 168,868 осіб Більшість поселенців була в віці 20—40 літ, більшість з них належала до заробіткової катеґорії працюючих і в переважаючій кількості вони поселилися в Онтаріо.

НОВІ КАНАДІЙСЬКІ ПОШТОВІ МАРКИ

(К. С.) Пошта-Канади видає дві нові поштові марки, на яких буде зображено два рідкісні зразки канадійського звіринного світу. На новій чотири-центовій марці, що її видадуть ц. р. на початку квітня, не буде зображення якоїсь бородатої постаті з канадійської історії, але маскокса (мускусний вівцебик) — великого кудлатого пережовувача, що живе на тундрах далекої півночі. П'ятьцентовий значок зображуватиме два великі швидкокрилі журавлі („гупінґ крейн"), які кілька років тому були вже майже винищені, заки не пороблено рішучих заходів для їх збереження.

КУПУЙТЕ В ПІДПРИЄМСТВАХ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬСЯ В СВОБОДІ!

Спорт

С. Т. „УКРАЇНА" МОНТРЕАЛ ГОСТЕМ У ЗДА

С. Т. „Україна" — Монтреал добилось врешті дозволу і 9. та 10. квітня ц. р., як про це вже згадувалось, загостить до Филаделфії і Елизабету. Це будуть перші в історії метрополії Ню Йорку і мабуть Филаделфії футбольні змагання між українськими командами Канади і ЗДА. Коли додати, що в розумінні американців це міжнародні змагання, тоді вповні зрозуміємо вагу цих зустрічей українських футболістів. Ліґа Стейту Ню Джерзі в день змагань „України" зі „Січею" відкликала всі інші імпрези, повідомляючи всі клюби про цю „інтернаціональну зустріч", а в офіційній частині — привітанню гостей — візьмуть участь представники Американського Футбольного Союзу, СУАСТ, та Ліґи Стейту.

Самі змагання повинні теж поземом гри і поведінкою змагунів підтягнутись до цієї марки „міжнародніх". Тимбільше, коли на нас будуть звернені очі глядачів інших національностей, які часто знають футбол та вміють відрізнити добрий джентельменський спорт від інших його відмін. Запорукою цих сподівань є склади наших команд, що стануть до важного (не самим питанням хто переможе) змагу. С. Т. „Україна" має на своєму складі прізвища змагунів, які багато обіцюють симпатикам футболу. Провід „України" подав нам ось такий склад команди: П. Гупалівський, Д. Младенович, М. Грицин, С. Козар, Т. Шапка, Д. Васьків, Ф. Безпалюк, М. Полонський, В. Королюс, С. Шило, О. Кротохвіл, С. Мартин, І. Зотан, Ю. Бачинський. УСК „Січ", якому належиться признання за здійснення цих змагань — мимо всіх трудноців, має за собою вже одну зустріч з „Україною" в Монтреалі (перемога 4:2), зв'язану з дуже приємними спогадами про гостинний Монтреал. Команда „Січі", що останньо переходила спадок форми, після чотирьох програних виявила перемогою останньої неділі (Айріш Ам. 2:0) деякі прояви проминання цієї „кризи". Склад „Січі": Ю. Кулішенко, К. Гевко, С. Лютак, М. Панкевич, М. Клоків, О. Олинець, І. Маланчук, Є. Столяренко, М. Вітюк, В. Сохан, Р. Федишин, Ю. Голюка, В. Маркусь, О. Голюка, Т. Понось, В. Павлюк, М. Кашицький. Приготування проводу „Січі", як господарів, дають надію на повний успіх українського спорту в цій репрезентативній імпрезі, яка чисельною участю симпатиків нашого футболу повинна заохотити і другі наші спортові товариства до таких гарних, важних, та відважних починів.

В. С.

Посмертні Згадки

НИКИТА БІЩАК, член Б-ва св. Андрея Первозв., Відд 66 УНСоюзу, в Ню Йорку помер 22 березня 1955, проживши 82 роки. Покійний був членом УНСоюзу 47 років. Походив з села Сітинця, Зах. Україна. Полишив у смутку сина Михаїла. Похорон відбувся в п'ятницю 23 березня з погреб. заведення П. Яреми до Укр. Кат. Церкви св. Юра в Н. Й. при участі родини і членів Братства св. Андрея і УНСоюзу, а відтак відпроваджено Покійного на цвинтар Оливна Гора в Л. Ай. — В. Й. П.!

Л. Фединяк, секр.

ЛУКА КОВАЛЬЧУК, член Бр. св. Юрія, Відд. 160 в Джемейка, Н. Й., помер 22-го березня 1955 р., проживши 63 роки. Покійний родився в Юнашкові, пов. Рогатин, Зах. Україна. До УНСоюзу вступив 1916 року, кілька разів був секретарем Братства та примірним членом. Полишив у смутку дружину Марію. Тлінні останки поховано на цвинтарі Флошинґ. В. Й. П.!

М. К., секр.

Хроніка українського життя

ПОМЕРЛА АННА ОХРИМОВИЧ

Шикаґо. — В домі своїх дітей Марії й Адама Антоновичів померла на 73-ому році життя Анна Охримович з роду Мартинків, дружина пок. о. Богдана Охримовича, пароха Завадова, пов. Стрий. Син її Степан Охримович, був співтворцем націоналістичного руху на західно-українських землях, учасником 1-го Конґресу Організації Українських Націоналістів у Відні в січні 1929, сидів багато разів у польській в'язниці і помер від знущань в квітні 1931 року. Приходилося покійній переживати теж переслідування чоловіка та часті ув'язнення її інших дітей — Марії, Теодозії, Маркіяна і Лідії, переслідуваних польськими, німецькими та большевицькими окупантами. Сина її Зиновія розстріляли поляки.

ВІДЗНАЧЕННЯ МОЛОДОГО УКРАЇНЦЯ-НАУКОВЦЯ В КАНАДІ

Д-р Олександер Нікон, який в 1949 р. з відзначенням закінчив хемічні студії й отримав золоту медалю, свої дальші студії він продовжував у Гарвардському університеті, отримавши американську стипендію. В тому ж університеті О. Нікон отримав ступінь мастера, а в 1953 р. докторат з філософії. Д-р О. Нікон належить до 100 видатних молодих науковців із 50 різних світових університетів, що їх вибрано провадити далі основні лябораторійні досліди. Він саме отримав вдруге стипендію в сумі 2,500 дол. від Крайової Дослідчої Ради, щоб провадити дальші розшуки. Тепер працює над дослідами з ділянки спектрохемії.

СМЕРТЬ СТЕПАНА ДОРОЩУКА

Лос Анджелес. — Дня 11. березня помер у містечку Белдінґ, Миш., відомий український діяч, вчитель і редактор-видавець Степан Дорощук. Покійний був учителем в публічних школах Манітоби, керівником Рідної Школи і потому видавцем - редактором дитячого журналу „Промінь" у Вінніпеґу. Згодом видавав гумористичний журнал „Точило". Писав вірші і був теж автором деяких популярних музичних композицій.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.—Т-во Запор. Січ, Відд. 155, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в п'ятницю, 8-го квітня, о год. 7-ій веч., в залі де звичайно. Проситься всіх членів прийти на збори, буде важна спррава до полагодження. Також проситься довгуючих членів вирівняти свої вкладки і тимсамим не наражуватися на суспенду. — М. Чумер, секр.

БАЙОН, Н. ДЖ. — Квартальні збори Б-ва св. Арх. Михаїла, Відд. 213, відбудуться у вівторок, 12. квітня, о год. 7. веч. в У. Н. Домі, 35 Вест 19 вул. Проситься всіх членів прибути без різниці чи мають заплачено чи ні, бо є важна справа до вирішення, яку кожний член мусить знати і її не можна відкладати та вирішити на цих зборах. Довгуючі члени, якщо не вирівняють своєї належитості, будуть суспендовані. — Управа.

НЮАРК, Н. Дж. — Місячні збори Т-ва „Запорозька Січ", від. 371, відбудуться в п'ятницю 8 квітня 1955, о год. 8-ій веч., в Січовій залі при 506 18 Аве. Прохається членів приходити на збори і платити свої вкладки, що місяця на зборах відділу. Рівнож хто з членів досі не набув Калєндаря У. Н. Союзу, то може дістати його на зборах відділу. — І. Оверко, предс., П. Заболоцький, касир, Ю. Баранюк, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, Па. — Т-во ім. Дм. Вітовського, Відд. 375 повідомляє, що Місячні Збори відбудуться в другу неділю квітня, т. є 10 квітня 1955, в залі Клюбу Горожан при 847 Н. Френклін ст. Проситься прийти й вирівняти вплати за квітень і попередні місяці. — В. Василюк голова; О. Бережницький, скарбник; Е. Грималяк, секр.

АЛЕНТАВН, Па. — Братство св. Арх. Михаїла, Відд. 147, повідомляє всіх членів, що Місячні Збори відбудуться в неділю, 10-го квітня, в парафіяльній залі, 803 Фронт стр., о год. 3-ій попол., тому, що на третю неділю, коли припадають наші збори є Великдень. Отож просимо членів прийти на збори, та заплатити свої вкладки, бо якщо не вирівняють, будуть суспендовані, як старші так і діти. — І. Зазворський, предс.; Г. Біленький, касир; І. Федорак, сек.

КЛІВЛЕНД, Огайо. — Подається до відома, що Місячні Збори Т-ва ім. І. Франка, Відд. 334, відбудуться в неділю, дня 10-го квітня ц. р., о год. 1-ій попол., в залі У. Н. Дому, 2255 В. 14та вул. Просимо прибути на ці збори. — Н. Задорецький, пр.; С. Морозович, фін. секр., Н. Марцінюк, рек. секр.

КОТСВІЛ, ПА. — Т-во ім. Б. Хмельницького, Відд. 248, повідомляє членів, що Місячні Збори відбудуться в неділю, 10-го квітня, 1955 р., о год. 10.45, зараз по Службі Божій, в парафіяльній залі. Проситься членів прийти на час бо є важні справи до полагодження. — Секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ЧЕСТЕР, ПА. — Т-во ім. Т. Шевченка Відд. 156 повідомляє членів, що Місячні Збори відбудуться в неділю 10-го квітня, точно 2:30 попол., в Громадянськім Домі. Просимо всіх членів прийти, бо є дуже важна справа до вирішення. — В. Новак, секр.

ДІТРОЙТ, Міш. — Відділ 297 подає до відома своїм членам, що Квартальні Збори відділу відбудуться в неділю, 10. квітня, о год. 1:30 попол., в Укр. Н. Домі при Мішіґен і Мартин вул. Проситься всіх членів прийти на ці збори на яких буде звіт фін. урядників, та відбудеться вибір делеґатів на Конґрес УККА і другі важні справи до полагодження. Довгуючих членів проситься вирівняти свої залеглості, щоб не наражуватися на суспенду. — Д. Дубрівний, рек. секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. — Місячні Збори Бр. св. Ів. Хрестителя, Відд 270 відбудуться дня 10-го квітня, в неділю, в год. 2:30 попол. в Укр. Н. Домі. Проситься членів прибути на збори, вирівняти залеглі вкладки і рішити нові справи для добра Братства. — Т. Гіль, предс., М. Баран, фін. секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, Па. — Місячні Збори Бр. св. Василія, Відд. 339, відбудуться в суботу 9-го квітня 1955, о год. 7 вечором, в домі Громадян на Лоренц вул. Взивається всіх членів бути присутніми на цих зборах, а довгуючих членів вирівняти свої вкладки. — О. Будай, пр.; В. Мущинка, кас.; Я. Хом'як, секр.

МЕНВІЛ, Н. ДЖ. — Збори Т-ва ім. Шевченка, Відд 349, відбудуться 10 квітня 1955 р., о год. 2-ій попол., в домі Лісного. — І. Шеґера, пр.; В. Ясіновський, кас., М. Лісний, сек.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Квартальні Збори Т-ва „Зоря", Відд 69, відбудуться в суботу, 9-го квітня, о год. 8-ій веч., в церковній залі, св. Юрія, кімната ч. 5, при 33 East 7 St. Просимо всіх членів прийти на збори. — Н. Ковбасник, пред., І. Мартинець, кас., М. Ликтей, секр.

КЛИФТОН, Н. Дж. — Т-во Укр. Січ, Відд. 182, повідомляє, що Місячні Збори відбудуться в неділю, 10 квітня, о год. 2-ій попол., в парафіяльній галі, 45-47 Hope Ave, Пасейк, Н. Дж. Проситься всіх членів прийти на збори та вирівняти свої місячні вкладки. Довгуючих членів упоминається вирівняти свої залеглості, бо в противному разі будуть суспендовані. — Уряд.

Повідомляємо, що ціна оголошення величини 1 інча через 1 колонку виносить $1.40. Проситься належитість (відповідно до величини оголошення) пересилати разом з текстом.

Адміністрація.

ТАРЗАН, ч. 3442.

З диким риком гніву Тарзан залишив Бей-Ета і зник у тіні.

Короткий вибух люті минувся, і певна постать мовчки скакала в джунглеву ніч.

Тарзан незабаром мусітиме вжити крайньої тваринної спритності... бо поганий людський розум був направду позаду цієї таємниці!